

عنوان مقاله:

یک مدل نظری برای مطالعه روابط همسایگی در محیط های مسکونی

محل انتشار:

دو فصلنامه مطالعات معماری ایران، دوره 10، شماره 20 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 25

نویسندگان:

رضا سرعلی - دکتری معماری، دانشگاه شهید بهشتی

شهرام پوردیهیمی - استاد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی

خلاصه مقاله:

زندگی در سکونتگاه های شهری معاصر، الزاما با همجوار شدن گروه های مختلف مردم همراه است. تجربه تاریخی سکونت انسان در مناطق مختلف جهان نیز موید این مطلب است. بر این اساس، مطالعه قانونمندی های همجواری به طور عام و قانونمندی های روابط اجتماعی ساکنان همجوار در محیط های مسکونی، به طور خاص، ضرورت و موضوعیت پیدا می کند. هدف اصلی مقاله حاضر، پاسخ به یکی از مهم ترین دغدغه های برنامه ریزان و طراحان عرصه های مسکونی، یعنی چگونگی تاثیر ویژگی های کالبدی محیط بر روابط همسایگی است. به این منظور، در گام نخست تلاش شده با مرور منابع اصلی، متغیرهای موثر بر روابط همسایگی شناسایی و دسته بندی شوند و در گام بعد، با روش استدلال منطقی، چگونگی اثر این متغیرها بر یکدیگر و در نهایت بر روابط همسایگی تبیین شود. یافته های این مقاله نشان می دهد که روابط همسایگی در وهله اول از «ویژگی های فردی و اجتماعی اقتصادی ساکنان»، مانند ویژگی های شخصیتی، وضعیت تاهل، جنسیت، مدت زمان سکونت، مالکیت و قومیت و نژاد تاثیر می پذیرد. ویژگی های کالبدی محیط نیز تسهیل کننده یا بازدارنده شکل گیری و تداوم روابط اجتماعی همسایگان است. سه دسته اصلی متغیرهای کالبدی موثر بر روابط همسایگی، متغیرهای مرتبط با کلیت محیط (تراکم مسکونی و ویژگی های ظاهری محیط)، متغیرهای مرتبط با «فضای عمومی» (اندازه، شکل، محصوریت و ویژگی های کف و لبه فضای باز عمومی، همچنین ویژگی های تسهیلات خدمات محلی) و متغیرهای مرتبط با «دانه مسکونی» (گونه مسکن و دسترس پذیری و رویت پذیری فضای عمومی از دانه مسکونی) هستند. از سوی دیگر، با توجه به اینکه «معنی» سازوکار ارتباط افراد با محیط است، افراد بر اساس معنایی که فعالیت ها و ویژگی های کالبدی محیط برای آن ها دارد با یکدیگر تعامل می کنند. بر این اساس، چگونگی تاثیر متغیرهای کالبدی محیط (متغیرهای مستقل) بر روابط همسایگی (متغیرهای وابسته) از طریق متغیرهای مرتبط با معنی (متغیرهای میانجی) قابل توضیح است. به عنوان نتیجه نهایی مقاله می توان گفت که «کیفیت های ادراکی محیط کالبدی» با اثرگذاری بر «احساس تعلق به اجتماع و مکان همسایگی» بر «بعد ساختاری و بعد تعاملی روابط همسایگی» موثر است. چگونگی ارتباط این متغیرها با یکدیگر در قالب یک مدل نظری ارائه شده است. مدل مذکور می تواند برای مطالعه روابط همسایگی در زمینه های مختلف فرهنگی اجتماعی مورد استفاده پژوهشگران قرار گیرد.

کلمات کلیدی:

محیط مسکونی، روابط همسایگی، ویژگی های کالبدی محیط، مدل نظری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1453702>

